

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqq boshlagan • www.uzas.uz • 2008-yil, 7-noyabr • № 45 (3977)

Вячеслав ЗАЙЦЕВ:

ЎЗБЕКИСТОНГА МЕХРИМ ТУШДИ

Мода санъатининг таникли намоёнаси, Россия халқ рассоми, Москва "Модалар уйи"нинг директори Вячеслав Зайцев шу йил октябр ойида мамлакатимизга иккинчи марта келди. Ёш моделер ва дизайнерларнинг "Подийум — 2008" халқаро конкурсида қатнашиб, ёш истеъдод эгаларининг маҳоратини баҳолашда фаол иштирок этди. Куйида машҳур либос устасининг юртимиз ҳақидаги таассуротлари билан танишасиз:

— Ўзбек халқининг қадим ва бетакрор маданияти, ўзбекистонликларнинг меҳмондўстлиги, очиқ кўнгли мени ҳамisha хайратга солиб келади. Беқасам, хонатлас каби жилоси кўзни оладиган матоларга қойил қолмай иложингиз йўқ. Шу боис, гарчи ўтган йили Тошкентга келиб кетган бўлсам-да, бу йилги тақлифга ҳам рози бўлдим. Жанубий Россия иқтисодиёт ва сервис университети ёш дизайнер ва модельерларнинг халқаро конкурсини ўзинчи бор ўтказмоқда. Бу галги танловнинг Тошкентда ўтказилиши ҳам беҳиз эмас, албатта. Чунки Ўзбекистон "Буюк ипак йўли" савдо йўналишлари ўзаро туташадиган марказлардан бири ҳисобланади. Ўзбекистон Президенти Ислам Каримовнинг ташаббуси билан ушбу йил мамлакатингизда "Ёшлар йили" деб эълон қилинганлиги ҳам бизнинг бу қароримизга туртки берди. Чунки, ушбу конкурсдан кўзда тутилган асосий мақсад — ёш истеъдод эгаларига ўз маҳоратларини оширишга қўмақлаштишдан иборат.

Фаолиятининг дастлабки кунларидан бошлаб Ўзбекистонда мода санъатини, замонавий санъат турларини миллий-маданий мерос билан уйғун ҳолда ривожлантиришга, халқнинг қадим анъаналарини асраб-авайлашга, бу ердаги бой маданий меросдан жаҳон жамоатчилигини бохабар қилишга муносиб ҳисса қўшиб келмоқда. Жамғарма, шунингдек, ўзбекистонликларни жаҳон маданияти ва санъатидаги илгор тенденциялар билан таништириш борасида ҳам эътиборга молик ишларни амалга оширмоқда.

"Подийум — 2008" танлови тадбирлари доирасида мен маҳорат сабоқларини ўтказдим, шу ерда ўзимнинг янги коллекциямини намойиш этдим. Кейинги йили гўзал Тошкентнинг 2200 йиллиги нишонланар экан. Шу кўтулгусанга бағишлаб, хонатлас ва беқасам матолари асосида янги миллий коллекция тайёрламоқчиман. Бундан ташқари, Модалар театримизнинг Тошкент, Самарқанд ва Бухоро шаҳарларига гастролларини ҳам режалаштириб қўйдик. Гуллаб-яшнаётган Ўзбекистон, бу ерда истиқомат қилаётган гўзал қалбли одамларга ҳамisha таъзимдаман.

Конкурс "Ўзбекистон санъати ва маданияти форуми" жамғармасининг фаол қўмағида ўтказилди. Ушбу жамғарма ўз

ЧУМЧУҚ СЎЙСА ҲАМ...

Никоҳ оқшоми... Бу кеча шунчаки базму-жамшид кечаси эмас, орзу-хаваслар суварати, умидлар сийрати, қувончлар рамзи хамдир. Келинлик либосида турган қиз қалби ҳаяжон, ҳадиқ билан тула бу оқшом. Кимгадир ширин хотира, кимгадир армон, кимгадир эса бахт бу никоҳ оқшоми.

Тортди. Нега айнан шу аёл келин янга бўлди экан-а, деган савол туртилади?

Бувиларимиздан эшитишимизча, қадимда оқила, фозила, ҳар томонлама ёш оилага ўрناق бўладиган ва, албатта, фарзанд кўриб уларни яхши тарбиялаган аёллар келин янгалikka танланган экан. Уларнинг ибратли ҳаёти шу янги оилада такрорланиши, яъни бу оила ҳам шу аёлнинг гўзал оиласига ўхшашини ниёт қилганлар.

Қувонч мактуби

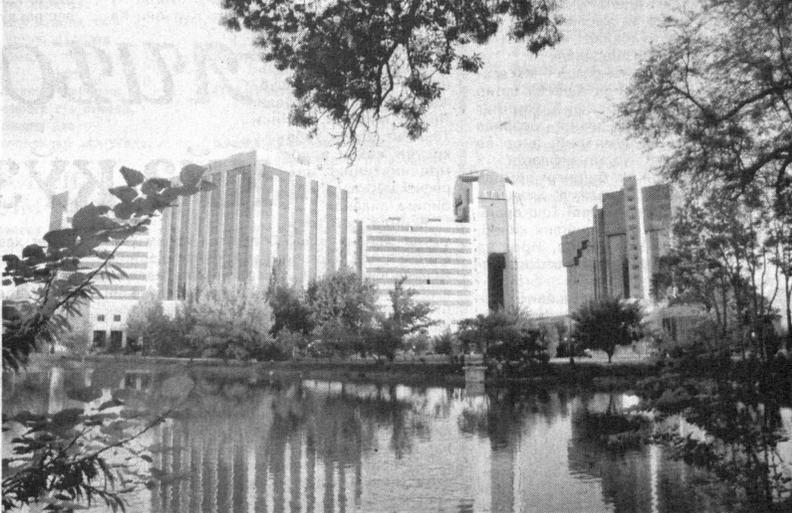
Янанинг ўқувсизлиги дарров билинди. Келин ўзини яхши тутмай, ҳар ёққа аланглаб, кимларнидир ёнига чорлаб, аланмаларни ўқдиради, кулар эди. Келин янга бундай пайтда ёш келинга йўл-йўриқ кўрсатиб туриши лозим эмасми? Лозим, албатта. Аммо бунинг учун унинг ўзи... Бир қўшнимиз келинлигида турмуш ўртоғи вафот этиб, ёлғиз бўлиб қолганди. Никоҳ тўйларига деярли бормас, борса ҳам келин-куёвга ҳатто қич қелишдан ҳам ўзини тортарди. Уларнинг тақдирини менинг тақдиримга ўхшамасин дея бундай маросимлардан четда бўларди.

Гўзал САТТОВА

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Эрталабданок матбуот дўконига югурасиз. Эҳ, яна улгурмайсиз. Сиздан чакқонроғи шиб кетган бўлади. Бир ҳафта хунобингиз ошиб юради. Келаси жума — яна шу аҳвол. Ундан кўра, югурмай-непмай, асабингизни бузмай узок йиллик хамроҳингиз бўлган «ЎЗАС»га ОБУНА бўлиб қўя қолмайсизми? Газета ўзи эшигингизни тақиллатиб келаберади. Нашр кўрсаткичи — 222.

Тошкент — 2200

ТОШКЕНТ

Она Шарқ гўзали, маликаси — сен, Осие буйида бебаҳо гавҳар. Ҳаётим қафтинда келдинг авайлаб, Бахтим бешигига айланган шаҳар!

Асрлар қарийди, сен эса мангу Яшариб борсан тўлиб чиройга. Кўёни меҳринга этаман қиёс, Хуснини самода тўлишган ойга.

Истиқдол онаси, муқаддас Тошкент, Қалбимда уйғонган муҳаббат Тошкент!

Ватан қононаси мунаввар Тошкент, Тарих сарҳадида музаффар Тошкент!

Сўнги таомини меҳмонга тутган, Она деб келгани олган бағрига. Озор буқолмаган, донишманд туғиб Дунёни чўмдирган ҳикмат баҳрига.

Сени соғинаман бир дам фироқда, Сийратинг кўнглимга беради сайқал. Мен дунё кездим сенга мафтунман, Миллатим қалбига қўйилган ҳайкал!

Нон билан гул ҳиди омухтам Тошкент, Фақат эзуликка ошуфтам Тошкент!

Мангу қарвонларга сарбоним Тошкент, Келажак уфқида нарвоним Тошкент!

МЕХРГА ЙЎҒРИЛГАН ИЖОД

Адабиёт мухлисларига яхши маълумки, яқинда атоқли адибимиз, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Пиримқул Қодировнинг 80 йиллиги адабий жамоатчилик, китобхонлар томонидан кенг нишонланди. Шу муносабат билан сеvimли адибимиз Пиримқул Қодировни муҳтарам Президентимиз Ислам Каримов табриқлади.

Ғи романларни аввал ички армон билан ўқиган китобхонлар ҳозир мустақиллигимиз шарофати билан тарихий ҳақиқат тикланганидан ҳар қанча қувонсалар арзийди", деб ёзади Умарали Норматов Пиримқул Қодировнинг Мирзо Бобур ва унинг авлодлари ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи тарихий романлари тадқиқига бағишланган мақола-сид.

Ёзувчининг таваллуд айёми бутун адабиёт аҳлининг катта байрамига айланиб кетди. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти шу санага бағишлаб "Меҳрга йўғрилган ижод" (Пиримқул Қодиров ижоди адиблар ва мунаққидлар талқинида) деб номланган китобни нашрдан чиқарди. Мазкур китоб Ўзбекистон Қаҳрамони, Халқ шоири Абдулла Ориповнинг "Шоирона қалб эгаси" сарлавҳали сўзбоши билан очилади. "Пиримқул Қодиров сиймосида, менимча, унча муҳим жиҳат муқаммал равишда мужассам бўлган. Булар: юксак ёзувчилик иқтидори, теран олимлик салоҳияти ва ниҳоят, энг муҳими, инсоний фазилатларидир, — деб ёзади сеvimли шоиримиз. — У кишининг ним жилмайишида, ўйчан кўзларида шоирона ҳаёл, теран ўй жилваланиб туради. Утган асрнинг 60-йилларида ҳали Чўлпон номи тилга олиниши мумкин бўлмаган кезларда Озод Шарофидинов, Пиримқул Қодиров, Одил Ёқубов ва улар даврасида мен ҳам теварак-атрофдан ҳадиқираб Охангарон қирлирига чиқиб кетардик. Фусункор табиат кўйида бироз ором олиб,

"Меҳрга йўғрилган ижод" китобига Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ўткир Хошимовнинг "Довон ошган адиб", Леонид Терокопьянин "Два крыла творчества", тарихшунос В. Витковичнинг "Царь и поэт", Акмал Саидовнинг "Амир Темура мавзуси уммондай чексиз" каби мақола ва дил сўзлари ҳам киритилган. Китобдан Пиримқул Қодировнинг "Таржимаи ҳол лавҳалари", "Ҳаётдан нимани изладим нима топдим?", "Зулфия опанинг меҳригиёси", "Асарларимни меҳр билан ёзаман" сингари қайд ва суҳбатлари, шунингдек, Пиримқул Қодиров ҳаёти ва ижодининг асосий саналарига доир библиография кўрсаткичлар ҳам ўрин олган.

Таниқли адибимиз Ўткир Хошимов ушбу китобдаги дил изҳорида ёзганидек: "Атоқли адиб, теран билимли олим, жамоат арбоби Пиримқул Қодиров ўзбек адабиёти равнақига салмоқли хисса қўшган ёзувчидир. Унинг асарлари ҳам, ўзи ҳам бир-биридан баланд доvonлардан ўтди ва бундан кейин ҳам ўтаверди".

Адабиётимиз илҳосмандлари, тадқиқотчилар ва талабаларга мўлжалланган ушбу китобни филология фанлари доктори, профессор Хамидулла Болтабоев тўплаб, нашрга тайёрлаган. Масъул муҳаррир Ўзбекистон Республикаси фан арбоби Абдуғафур Расулов.

"АСАКАБАНК": ишонч, унум, даромад!

Янги фильм тақдимоти

Ривоятлардан бирида бир-бирларига ўта меҳрибон ака-укалар ҳақида ҳикоя қилинади. Улар оталаридан қолган ерга буғдой экишади. Кузда ўриб, ҳосилини бир жойга тўплашди ва иккаларини тенг бўлиб олишади. Шундан кейин, муродлари ҳосил бўлиб, уйкуга ётишади. Ярим тунда аканинг уйкуси қоцади. "Укам анча ёш, рўзгор тебратишда қийналиб қолиши мумкин", дея ўз улушидан ярим қоп буғдойни укасининг хирмонига қўшиб қўяди. Тонгга яқин уканинг ҳам уйкуси қоцади. "Акамнинг болалари кўп, буғдойни тенг бўлиб олсақ, инсофдан бўлмас", дея ярим қоп буғдойни аканининг хирмонига қўшиб қўяди. Бу энди бир ривоят, аммо ҳақиқатга йўғрилган ривоят. Ҳаётда, ён-атрофларимизда шундай меҳрибон, оқибатли ака-укаларни, опа-сингилларни қўлаб учратиш мумкин. Оталаридан яхши тарбия олган бундай фарзандлар тақдирнинг ногаҳоний зарбаларига дуч келганларида ҳам бамас-

КЎНГИЛГА ДАРЗ ЕТМАСИН

лаҳат иш кўриб, уни осонликча енгиб ўтадилар. Аммо... Гоҳи-гоҳида бир-бирларига ўта меҳрибон кишиларнинг ҳам ўртасига шайтон оралайди. Бойлик орттиришга ружу қилиш, меросга эга бўлиш хисси ақли-хушли, зиёли одамларни ҳам йўлдан оздиради. Натжидада бир ота-онадан тутилган фарзандлар бир-бирларига қарши оёққа турадилар.

"Ўзбекино" миллий агентлиги буюртмасига биноан республика Ички ишлар вазирлиги бош тахририяти қошидаги "Қалқон" студиясида суратга олинган янги "Иблис девори" филмида (сценарий муаллифи Аюб Шарофидинов) айни шу ҳақда гап боради. Ўзбекистон халқ ёзувчиси Тоҳир Малик асари асосида яратилган ушбу картина томоша қилар экансиз, аввало, айни шундай воқеаларга ҳаётда кўплаб дуч келганингизни эслайсиз, сўнг... бугун, бозор муносабатлари шароитида хушроқ, сезгирроқ бўлмасангиз, бу кўргилик сизнинг ҳам эшигингиздан мўралаб қолиши мумкинлиги хаёлингиздан ўтади.

Филмнинг Алишер Навоий номидаги Санъат саройида бўлиб ўтган дастлабки намойишида томошабин аёллардан бири "Худди шундай воқеа бизнинг маҳаллада бўлиб ўтган", деганиди, ёнидаги ҳамроҳи унинг сўзини шартта бўлди: "Вой, нималар деяпсиз, бизнинг маҳаллада бўлган-ку, дуппа-дурст оиланинг болалари бир қарич ер деб роса қирпичок бўлишган..." деди.

Иқтидорли актёримиз, Ўзбекистон халқ артисти Ёдгор Саъдиев бу гал томошабин кўз ўнгига постановкачи-режиссёр сифатида намоён бўлди. Карим Мирходиев, Илмира Раҳимжонова, Улугбек Музаффаров ва бошқаларнинг ижроларини кўриб, кино мухлисларидан бири "Ҳа, чумчуқ сўйса ҳам қасос сўйсин-да", деди хурсандлигидан. Бу фикрга қўччилик қўшилди. Илмира Раҳимжонова бозорчи аёл образини шу қадар таъсирчан талқин этганки, истеъдодли актрисамизнинг маҳорати филмдан филмга такомиллашиб бораётгани бағоят қувонарлидир.

Иллат дегани ёмон касаллик, у бепарволикдан кўпаяди, урчиқди. Одамлар ўртасига гулу солади, инсоний фазилатларингизни иблисона девор билан ўраб ташлайди. Қийинчилик ўтади, деворлар қулаши мумкин, аммо, асар муаллифи Тоҳир Малик ўқдирганидек, инсон кўнглига ўрнашган деворни олиб ташлаш анча қийин кечади.

Ушбу сонда:

- * Мен ҳам Навоийни англасам дейман
- * Курашларда тобланган қўрғон
- * Кўнгили кўзгусига боқсам...
- * Қувонч шарпаси
- * Файнбергининг икки қўшнисси
- * Мирзо Бобур ўғитлари
- * Қоҳира саҳналарида
- * Астероид сайёраимизга хавф соладими?

"ҒАЛЛАБАНК": сиздан ҳаракат, биздан баракат!

ҚИРҚ ЙИЛЛИК САБОҚ

Театр ҳам худди одамга ўхшайди: тугилиш, болалик, ёшлик, камолот пиллаояларини босиб ўтади. Йиллар давомида тажриба тўплайди, мухлислар орттиради, эътирофга сазовор бўлади. Узининг қирқ йиллигини нишонлаётган ўзбек давлат драма театри (собиқ Аббор Ҳидоятлов номидаги театр) сахнаси ўтган давр мобайнида актёр ва режиссёрларнинг бир неча авлодини камолга етказди.

Саҳнада турли авлод санъаткорларини томошабинлар олқишлар билан қарши олдилар, Ўзбекистон халқ артисти Афзал Рафиқов ҳаммадан кўпроқ қарсақ чалди. «Бугун ўз ҳамкасбларимдан олқишни аямайман, — деди у. — Бизга ўзимиз хизмат қиладиган томошабинлар билан биргаликда актёрларга қарсақ чалиш доим ҳам насиб этавермайди. Ўзимни гўё ёш актёр вақтида саҳнага чиққан давргаидек ҳис эътиман, бу оқшом бутун ҳаётим кўз олдидан кино лавҳаларидек ўтаяпти. Сўз билан таърифлаб бўлмас ажиб ҳис-ҳаяжон бу».

Утган давр мобайнида театр турли ижодий жараёнларни бошдан кечирди, лекин ўз томошабинини йўқотмади. Бугун театр янги ҳаябат билан яшамоқда. Унинг шинам зали «Чечак», «Қайтар дунё», «Аяжонларим», «Эски муҳаббат», «Ҳаёт барибир гўзал», «97-хона», «Этик кийган мушук» каби спектакллarga келадиганлар билан гавжум. Театр ижодкорларини сафарларда ҳам интиқлик билан кутадилар. Аслида саҳна ана шундай томошабинлар ҳаққи-хурмати учун ҳам яшайди.

Ҳозир, ҳеч кимни унча-бунча кашфиётлар билан ҳайрон қолдириб бўлмайдиган XXI асда ҳам театр яшаётган, томошабинлар фикри ҳаёлини банд қилаётган экан, дедик, бу санъат росмана мўъжиза. Ҳали яна неча-неча ўн йиллар театр деб аталмиш бу мўъжиза пардаларини кўтариб, мухлисларни ўзига чорлайверади.

Ф. ФАХРУТДИНОВА
Муаллиф ва Р.Исмолов олган суратлар.

Мазкур театр сахнасида 10, 20, 30, 40 йил илгари ижод бошлаган актёрлар учрашдилар бу

«ТЕАТР» 2008 йил, 5-сон

Бухоро шаҳрида «Ёшлар йили»га бағишланган кўрик-танловда истабдодли ёш раққос ва раққослар кашф этилган Республика халқ ижодиёти ва мада-

РАҚС МАЛИКАЛАРИ

бар Рустамова (Навоий), Ширин Эшнӣёзова (Хоразм), Холжон Мадраймова (Коракалпоғистон), Гулноз Сайидова (Сурхондарё), Дурдона Исмоилова (Навоий),

самбларининг иш фаолиятларини ўргандилар, Тамарахоним музеева санъатшунос Гулсум Хамроева билан ижодий сўхбатда бўлдилар.

Тингловчиларга Халқ ижодиёти маркази нашриёт бўлими томонидан чоп этилган ўқув-қўлланмалар, тавсияномалар, Ўзбекистон халқ артисти, профессор Роззи Каримовнинг «Доира рақси», «Фарғонача рақс», «Тановар» китоблари, Мукаррама Турғунбоева томонидан саҳналаштирилган рақсларнинг видеотасвири туширилган DVD тақдим этилди.

Хонзода АКБАРОВА,
Муҳаммаджон ҚОЗОҚБОВ

Миллий рақс ва хореография олий мактабида ўтказилган мазкур тадбирдан қўзланган асосий мақсад бадий ҳаваскорлик санъатини ривожлантириш, ҳаваскорлик рақс ансамбллари балетмейстерларига амалий-устулубий ёрдам кўрсатиш, уларнинг билим ва малакаларини ошириш, машғур рақс устаси Мукаррама Турғунбоева саҳналаштирган рақсларни тиклаш ва ўргатишдан иборат.

СУРХОНДАРЁ ТЕАТРИ ШАҶРА

Қоҳира шаҳрида ўтадиган анъанавий халқаро театр санъати фестивалида Ўзбекистон театрлари ҳам мухтазам қатнашиб келмоқда. Мазкур халқаро фестивал бу йил йигирманчи мартаба ўтказилгани тўғрисида ўзига хос сарҳисоб бўлди.

хон Миродилов), болаликдан кадрдон, ҳазилхалқ жўраси Аваз (артист Хайрулла Насриддинов)ларни кўнрадири. Шу жараёнда воқеалар ривожланиб, персонажларнинг характер хусусиятлари очилиб боради.

Азами, тўйми фарқиға бормасдан, фақат пул ишлаш пайида бўладиган Марсирия Раҳманова), бошқаларнинг буйруғини бажариб ўрганган Маҳалла рақси (Ўзбекистонда хизмат қўзлаган артист Чоршамби Чориев), ҳамма воқеани тadbир деб билган Вақил (артист Марат Шарипов), рақбар лавозимида ишлаб, ўзини баландларов тутадиغان тўнғич ўғли Султон Мавлонови (Ўзбекистонда хизмат қўзлаган артист Хамид Орипов), ўзини «эур» шoir деб билган, пойтахтда аран кўн кўриб юрган ўртанча ўғли Бўстон (артист Қудрат Бурхон), тижоратга берилиб, мол-дунё илжинида юрган кичик ўғли Достон (артист Бозор Рамазонов), унинг югурдани Шурик (Раҳим Раҳमतов), кизи Гулруда (Ўзбекистонда хизмат қўзлаган артист Мария Маҳмудова), образларини яратган актёрларнинг юксак ижро маҳоратлари тўғрисида саҳнада яхлит ансамбл вужудга келган.

Мисрға сафар давомида Ўзбекистоннинг Миср Араб Республикасидаги элчихонаси ходимлари (Ўзбекистонда хизмат қўзлаган артист Фаридун Самариддинов, Ботир Мирхамидов, тахсил олаётган талабалардан Абдулбосит Мухаммадиев ва бошқалар барча ташкилий ишларда, Қоҳира ва Александрия шаҳарларининг диққатга сазовор жойларига сабаҳат уюштиришда кўмак бердилар. Айниқса, буюк ватандошимиз, аллома Аҳмад ал-Фарғоний лойиҳаси бўйича бундан минг йил аввал қўрилган Нил дарёсининг сувини ўлчайдиган иншоотни (1961 йилга яқинлашган) қохирликлар асраб келадиганиги, ўтган йили муҳтарам Президентимизнинг Миср Араб Республикасида сафари вақтида буюк олимга сулим хабарнома ўрнатилган маҳобатли хайкални зиёрат қилиш бахтига мушарраф бўлганларидан санъаткорларнинг қалблари фахр ва ифтихорга тўлди. Театр жамоаси Ўзбекистоннинг Мисрдаги элчихонасида қабул қилиниб, Ўзбекистон — Миср ўртасидаги алоқалар ҳақида самимий сўхбат қўрилди, спектакл ҳақида илик фикрлар билдирилди. Фестивал давомида Сурхондарё театрга бўлган эътибор, спектакл ҳақидаги асосий иди сўзлари ижодкорларга янада куч-ғайрат ва илҳом бағишлады.

Эсонбой УРИНОВ

Ўзбекистон халқ артисти Матёқуб Раҳимов дурадгор уста Раҳим ота оилисида ўсиб-ўлаяди. Отасининг устахонасида радиокарнай бўларди. Матёқуб сал буш вақт топса, шу радиокарнай ёнига келиб бутун еужуди билан ашула тинглади. Қўшиқларни қайта-қайта тинглаб ёдида қолганидими, ўзича хирзойи қилиб юрарди. Отаси унинг бундай завқлиниб юришларини кўриб, «Ўзимнинг касби-коримни ўргатмоқчи эдим, лекин Матёқубжон ўзим санъат йўлидан кетмоқчиға ўхшайди. Санъатнинг поёнсиз майдонига ўз ўрнини топа олармикан?» деган хавотирға ҳам борарди.

Урта мактабда ўқиб юрган кезлари Матёқуб бадий ҳаваскорлик тўғрисида фаол аъзоси эди. Урган давлат педагогика институтида ўқиб юрганида ҳам жамоат ишларида қатнашар, айниқса, дилрабо кўшиқлари дилларға завқ-шавқ бағишларди.

МАНГУЛИККА ДАХЛАДОР УМР

Институтини тугатиб, Янгиарик туманида раҳбарлик лавозимида ишлади. Турли маданий-маърифий тадбирларни ўтказишга бош-қош бўлди. Истебдодларни излаш, уларнинг орзулари рўёби йўлида узоқ чекка кишлоқларга борарди. Ана шундай изланишлар, жўшқин меҳнат фаолияти давом этиб турган бир пайтда давлат жаҳон уруши бошланди. Матёқуб кўнгилдилар қатори фронтга йўл олди. 1943 йил охирида яраланиб урушдан қайтди. Тошкентдаги партия ходимлари тайёрлаш мактабини битирди. 1947 йилдан Хива тумани партия комитетида котиб бўлиб ишлаш бошлады. Бу ердаги фаолиятида санъат ривожига алоҳида эътибор берди, Унинг бу борадаги сазй-ҳаракатлари, ташаббускорлиги, тадбиркорлиги тезда тилга тўшди. Вилоят раҳбарияти уни Оғахий номидаги вилоят музикали драма ва комедия театри директори лавозимиға тайинлады.

қўшиқ куйлади. Нафис, ёқимли овози боғлар оша узоқ-узоқларға таралди. Қўшиқ тугаши ҳамон атрафни қарсақ тугиб кетди. Уша пайтлари Урта Чирчиқ туманида хоразмлик Норжон Абдуваломов ва котиб бўлиб ишлаётган эди. У Матёқубға гулдаста бераётти: «Яша ука, юртим нафасини олиб келгандай бўлдинг. Мана бу ўтирқан, тикка турган ўн мингдан ошиқ томошабин ҳам Хоразм қўшиқларини мириқиб тинглаб ҳузурланди. Илоҳим, санъатинг бундан-да гуркираб-яшнайверсин! Саҳналарнинг, тўйларнинг тўридан ўрин ол!» дея эзгу истаклар билдирди.

Матёқуб шундан кейин бу янглик истак ва тилақларни кўп эшитди. Ёлғиз қолган пайтлари хаёл сураб, халққа ўзи хоҳлаётганидек, юрак амри, қобилияти даражасида хизмат қилаётганидан афсусланарди. Охири бир қарорға келди ва ўз аризасига биноан театр директори лавозимидан бўшади. Энди у театрга актёр ва аяххон хонанда бўлиб ишлаш бошлады. Хоразм мумтоз музикаси намуналаридан «Тани мақом», «Насри Чоргоҳ», «Дугоҳ», «Талқини Наво»,

К.АМИНОВ,
Ичон-қалъа музей-қўриқхонаси бўлим мудири,
А.БЕКЧОНОВА,
илмий ходим

МАТОЛАРДА ЮРТ НАҶАСИ

Миллий матоларимиз илк ўрта асрлардаёқ бутун Шарқда машғур бўлган. Мато тайёрлаш халқнинг турмуш тарзи билан чамбарчас боғланиб кетган. Бадий тўқимачиликнинг алоҳида мактаблари шакланган. Хусусан, Тошкент, Бухоро, Самарқанд, Марғилон, Наманган, Шаҳрисабз каби шаҳарларда қоричи сифатли матолар тайёрланган.

Миллий матоларимиз илк ўрта асрлардаёқ бутун Шарқда машғур бўлган. Мато тайёрлаш халқнинг турмуш тарзи билан чамбарчас боғланиб кетган. Бадий тўқимачиликнинг алоҳида мактаблари шакланган. Хусусан, Тошкент, Бухоро, Самарқанд, Марғилон, Наманган, Шаҳрисабз каби шаҳарларда қоричи сифатли матолар тайёрланган.

Пойтахтимиздаги амалий санъат музейида ўтмишда тайёрланган ана шундай матоларнинг энг сара намуналари намойиш этилмоқда. «Парвозда» деб номланган бу экспозиция ривожланиётган мамлакатлар билан ҳамкорлик НIVOS Нидерландия ижтимоий институти ҳомийлигида ташкил этилди. Музей лойиҳаси раҳбари — Турғун Дўстоев, лойиҳа муаллифи ва ижрочи Виктор Вяткин.

Музей залларидаги бу янги экспозицияға қирқдан ортиқ турдаги матолар қўйилган. Дастлаб станокли графика кўринишидаги алоҳида оригинал мато намуналарига кўзингиз тушади. Булар ҳам маълумот бериш, ҳам образ ҳосил қилиш вазифасини бажаради. Экспозиция яратувчилар ижодкорлар илҳомига туртки беришга хизмат қилувчи матоларнинг кенг имкониятларини очиб беришга ҳаракат қилганлар. Эътибор бериб қараган одам бу ерда замонавий модерн санъатининг асли манбаини, ўзбек миллий санъатининг замонавий раб санъати билан алоқалари асосини кўради.

Кейинги босқичда матолар тўрт ярим метрғача баландликда, бор бўйи билан ташланган ҳолда қўйилган бўлиб, гўё тўқимачилик станогидида ип-лар ҳаракатини эслатади. Матоларнинг шифт бўйлаб катта ҳажмда жойлаштирилиши, махсус танланган ёриткичлар газламаларга янгича бир назар билан қараш имконини беради. Газламаларнинг тайёрланиш жараёни рамзий ва образли тарзда кўрсатиб берилган.

Абри газламаларнинг безаклари ўсимликлар,

лат Маданият институти профессори Тоҳир Йўлдошевдир. Ёшлигидан миллий сола-ризмизга, айниқса, рубоб чолғусига қизиқиши катта бўлган Т.Йўлдошев Ҳамза номидаги музика билим юртига ўқишга кириб, қашқар рубоби мутахассислиги бўйича устози В.Василев синфида сабоқ олди. Консерваторияда қашқар рубоби чолғу-

келиб, институтда «Нилуфар» номи ансамбл ташкил этди. Ўттиз йилдан бунённинг раҳбарлигида фаолият юритаётган ансамбл Болгария, Руминия, Чехословакия, Япония, Хиндистон ва бошқа хорижий мамлакатларда ўзбек ижрочилик санъатини намойиш этди. Шунинг айтиш керакки, Маъмуржон Тўхтасинов, Фиёс Бойтөвев, Анвар Ганиев, Эркин

СОЗАНДА ВА МУРАББИЙ

Қушиқни ҳам, ижрозини ҳам элга танитишда музиканинг, шу музикани чолғуларда маромига етказиб чаладиган созанданинг ўрни беқиёс. Асл созандалар эса жўровозсиз ҳам танқил бўлиб кетадилар. Бунга жуда кўп мисоллар келтириш мумкин. Беқиёс созандаларнинг энг ёрқин вақиларидан бири Турғун Алиматовни бугун чет элларда ҳам жуда яхши биладилар, санъатини ҳурмат қиладилар. Сўнгги йилларда бундай созандалар сафи кенгайиб бормоқда.

Узбек миллий музика маданиятига самарали ҳисса қўшиб келадиган ана шундай санъаткорлардан бири Тошкент дав-

си бўйича профессор Каримжон Азимовдан созандалик сир-асрорларини ўрганди. Иш фаолиятини филармониянинг «Гўзал» ансамблида созандаликдан бошлаган Т.Йўлдошев ҳамкасблари кўмағида ва ўзининг сазй-ҳаракатлари тўғрисида 1974 йили республика созанда ижрозилар танлови совриндори бўлди. Кейинги фаолиятини Маданият институтининг «Халқ чолғулари» кафедрасида давом эттирди. «Гўзал» ансамблида ортирган тажрибаси қў-

Журналиларини вақарлағанда...

Жумладан, «Ёшлар йили» «Нихол»лари, «Лола» — баҳор элчиси (Н.Ашууров), «Умидли актёр» (Б.Исмолов) мақолаларида қўшиқчилик санъатимизда, театрларимиз саҳнасида буй кўрсатаётган иқтидорли ёшлар ҳақида ҳикоя қилинади. Сурхондарё вилоят театри фаолиятининг ўртак бўлири жихатлари ёритилган профессор Т.Исмоловнинг «Орзулар ушалмоқда», танқил адабиётшунос олим Н.Каримовнинг «Мирзо Улугбек»нинг тугилиши, режиссёр М.Муҳамедовнинг «Саҳна теварағида...», атоқли шoir Рамз Бобожон драматургияси ҳақидаги профессор Х.Абдусаматовнинг мақолалари ҳамда машғур артист Роза Каримова фаолиятига бағишланган бади «Театр» журналининг мазкур сони мундарижасига ранг-баранглик бағишлаган.

Қўшлаймиз!

Тоҳир Йўлдошевнинг ансамблданга ва институт талабаларига сабоқ беришдаги муваффақиятлари сирини шундаки, санъаткор ўтган давр мобайнида ижрозчиликдан бир қадам ҳам ортаг кечинган йўқ. Ҳозир Т.Жалилов номидаги Ўзбекистон давлат академик халқ чолғулари оркестрида шоғирлари Д.Ортиқов, М.Расулова, Ш.Исоқов ва О.Ҳакимовлар билан ёнма-ён ижод қилиб келмоқда. Кўп йиллик ижодий изланишлари ҳамда педагогик фаолияти самараси сифатида Т.Йўлдошев бир неча дастурлар, услубий ва ўқув қўлланмалари ёзди. Унинг «Афғон рубоби учун рубоматия», «Қурд» афғон рубоби ижрозчилиги бўйича ўқув қўлланма», «Уд дарслиги» китоблари чоп этилган. Бугун Т.Йўлдошев ижодий пиллаоялардан юқорилаб, ўз фаолиятини сарҳисоб қиладиган айна камолот ёшида. Биз танқил созанда ва мураббийнинг ижодий ва педагогик ишларига янги парвозлар тилаймиз.

Қўшаримиз!

Фестивалда Осиё, Африка, Европа, Латин Америкаси мамлакатларидан эллика яқин театр жамоалари катнашди. Юртимиз санъаткорлари турли тилларда сўзлашган турфа рангдаги актёрларнинг ижро маҳорати, режиссураси, анъанавий ва янги йўналишдаги услублари билан танишдилар, ўзаро мулоқотда бўлдилар. Улар орасида Россия, Қозогистон, Озарбойжон, Украина, Хиндистон, Австрия, АҚШ, Бразилия, Италия, Испания, Латвия, Ирок, Марокко, Яман, Франция, Греция,

Қўшаримиз!

Болгария, Польша, Жазаир каби мамлакатлар жамоалари бор эди. Маннон Уйғур номидаги Сурхондарё вилоят музикали драма театри жамоаси «Қайсар чолнинг қилиги» (Х.Хурсандов асари) комедиясини Қоҳира марказидаги «Метропол» театрида икки марта намойиш этди. Хар сафар спектаклнинг турли мамлакатлардан келган театр ижодкорлари, маҳаллий мутахассислар ва томошабинлар, элчихона ходимлари, Қоҳира университетларида таълим олаётган ватандош талабалар томоша қилдилар. Асар мавзуси бир қарашда оддий кўринса-да, саҳналаштирувчи режиссёр, театрининг бадий раҳбари, Ўзбекистон санъат арбоби Мансур Раҳманов спектаклни умуминсоний муаммолар даражасида талқин қилишга эришган ва бу борада комедия жанридан унумли фойдаланиб, томошавийликни тазминлаган. Асар бош қаҳрамони Уста Мавлон (Ўзбекистонда хизмат қўзлаган артист Йўлдош Мирқурбонов) қўшни қишлоқдаги дўсти уста Йўлдошнинг жанозасига биттаю битта ўғли келмаганини юрагига оғир олди. «Ногоҳон мен бандалиқни бажо келтирсам, фарзандларим келмай қолса, нима бўлади?» деб изтироб чекади. Уч ўғли ва бир қизи ёнида эмаслиги, уларнинг турли жойларда яшайи алам қилады. Бир хийла топиб, ўзини «ўлди»га чиқариб, фарзандлари меҳр-оқибатини кузатмоқчи бўлади. Чол бу қалтис ҳазилини амалга оширишда ҳамкорлик қилиш учун соддадил хотини Ойдона (артист Қаноат-

Г.ФАЙЗИЕВА

СУАТДА: ўзбекистонлик ижодкорлар Аҳмад ал-Фарғоний ҳайкали ёнида

2008 йил — Ёшлар йили
АРҚОН СОЎБ
УЧАР ЖУРНАЛАР

Куз... Ёз бўйи қирамадан зекиб, юзлари заъфарондек саргайган ўт-ўланлар яқинлашиб кел...

ри жилғаларга айланади. Тонги шафақ ранг берган хазонлар юзида жимир-жимир та...

Қафр

Бу фаслда анҳор сувининг оқиши-да ўзгача. Унинг ойнадек тиниқ кўксид...

Улуғ бобокалонимиз номи билан аталадиган Навоий вилояти азалдан уламои фозиларин...

ТЕНГДОШЛАР ИЖОДИ

ийлик хаваскорларга асрорларини содда, қизиқарли мақолаларда таҳлил қилишга бел болаган. Журналинг б...

уошмасининг "Зомин", "Ақчақул илҳомлари" адабий семинарлари, Халқ таълими вазири...

ни ўқишга ундаш, бу мураккаб санъатнинг сирасорларини содда, қизиқарли мақолаларда таҳлил қилишга бел болаган.

Ушбу материаллар Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди томонидан ажратилган грант асосида тайёрланди.

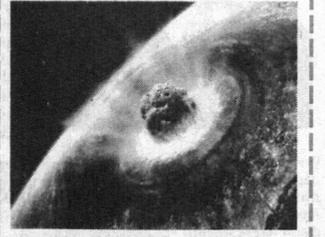
лаб қўришган. Бугун Гарри Поттер ҳақидаги китоблар жаҳон болалар адабиётининг энг яхши намуна...

Нобел, "Инсон ва табиат" рунқларига ҳам қизиқарли мақолалар, тасаввурни чарқлаб, фикрлашга ундайдиган оригинал жумбоқли расмлар бор.

Ушбу материаллар Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди томонидан ажратилган грант асосида тайёрланди.

АСТЕРОИД ЕРГА ХАВФ СОЛАДИМИ?

Астрономик ҳисоб-китобларга биноан, Апофис деб номланган астероид парвозда давом этар экан, 2029 йилнинг 13 апрелида сайёрамизга тахминан қирқ минг километр масофада яқинлашади ва...

БАҲОМОНДИН НАҚШБАНД ЗИЁРАТНОХИДА

Бунда туғ пойида оятдан тасқин, Қабр зияратидан тошб тасалло. Кечир деб бу ожиз бандан гуноҳин, Қўл очиб Тангрига этдим ялтижо.

ИШИҚ СЭРАПИГА ЧИЗИЛАР

Муҳаббат — ичтилмаган коса тўла май, Юлдузлар кўзидан тўқилган оташ. Томчилаб болдан тўйдирса тинмай, Дуах қийноғи ҳам қалбим қилмас гап.

ДИЛШОД ҚАРИМОВ

Сукнат шевасин сарҳадан тингладим, У суви қочган нон билан парҳез қилиб ўтирган кўҳна, сирли дошиманда ўхшайди.

КҲҲҲИЛ КҲҲИДАҒИ ИЛТИЖОЛАР

Шундай гуноҳлар борки, ўзиндан кечиб, поклашиб, ўзинга қайтишинга сабаб бўлади...

Одамлар ўз ҳаёт-тасовурига беришб, дунёнинг асл суратидан бебахра ўтадилар.

Дунёда қанча бебаҳо нарсаларни йўқотдим, буюшимнинг меҳрибон нигоҳларидек...

Деразмдан бедор боқувчи ойнинг маҳзун соҳида онам руҳининг бир бўлаги яшайди.

Узун оқшомлар юлдузларнинг ибодатига термилиб уларга ҳава бермаслик учун килриқ қўймай чиқарди онам.

ИФТИХОР ҲИССИ

Ватанимиз тарихини варақлар эканмиз, беихтиёр ҳайратга тушамиз, кўнглимизда ажиб ҳиссиётлар жўш уради: юртимиз азалдан буюк бир дарсхона бўлиб келган.

Мутлола

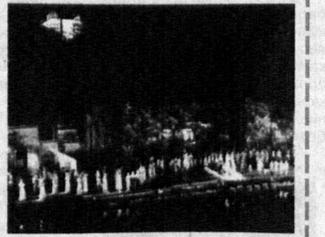
Ислом шариатининг ажойиблиги шундаки, унда ҳаётнинг энг оддий, жузъий ҳолатларидан тортиб, энг мураккаб масалаларигача қамраб олинган.

Дилором АБДУРАҲМОН ҚИЗИ

"Мирьоти шаръ"да иймон, авлибаларнинг кароматлари, илм олмақнинг фарз экани ва ундан бисёр савоблар ҳосил бўлиши каби бир қанча муҳим масалалар ҳақида сўз юритилади.

ҒАРОЙИБ ТЕАТР

Буюк Британиянинг шимолий Йоркшир графлигидаги Скарборо шаҳрида бунёд этилган дунёдаги энг катта очик театрлардан бири таъмир қилинаётган бўлди.

Скарборо театри 1932 йили очилган. Ажаблანарлики, саҳна ва томошабинлар алоҳида-алоҳида ороларда жойлашган.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЙ ВА СПОРТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЕЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati
Манзил: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Кабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93

Бош муҳаррир Аҳмаджон МЕЛИБОВ
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаси.
Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 22.30.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН
Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0263-рақам билан рўйхатга олинган.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН
Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0263-рақам билан рўйхатга олинган.